

'หลงรักทวาย' งานดีที่หอศิลป์ กทม. กระตุ้นสายสัมพันธ์ 'สยาม-ทวาย'

“นี่ มันท่านี่, ดนตรีพม่าเธอ, จัดที่ไหน
อยากไป” “ไม่ใช่พม่า นี่ดนตรีทวาย”

คำแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊ก สื่อ
โซเชียลยอดฮิตที่คนทั่วโลกใช้กันอย่างแพร่หลาย
สลับกับคำตอบส่วนน้อยได้วิติโอบันตักการแสดง
รำพื้นเมืองทวายที่ใครต่อใครกรูเข้ามาชม แต่ก็ไม่ได้
มีใครไปแก้ต่างหรือยืนยันคำตอบในโลกโซเชียล
นั้นมากนัก หากแต่ปล่อยข้อคิดเห็นนั้นผ่านเลยไป
เหมือนกับหลายกระทู้ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์

หากแต่ภาพเหตุการณ์จริงเมื่อวันที่ 24
มกราคม 2560 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่ง
กรุงเทพมหานคร ในงาน “หลงรักทวาย” ที่มี
หนุ่มๆ ทั้งปรบมือ ฟ้อนรำ พร้อมร้องเพลงคลอไป
ตามจังหวะดนตรีที่นางรำทวายกำลังแสดงอยู่

นั่น สะท้อนว่าพวกเขากำลังสนุกสุดเหวี่ยง ตั้งเวที
นั่นคือบ้านเกิดของพวกเขา อีกทั้งมีงานรื่นเริงมา
จัดให้ชมตามเทศกาลสำคัญก็ไม่น่าแปลกใจที่คน
ไทยที่มาร่วมงานล้วนสัมผัสได้ถึงความสนุกตรง
หน้า และเชื่อว่าหลายคนกำลังยิ้ม หรือบางคน
อาจจะประหลาดใจ

งานหลงรักทวายเกิดขึ้นโดยความร่วมมือ
ของเสมสิกขาลัย ศิลปินในโครงการศิลปะชุมชน
(Community Art) และภาคีเครือข่ายอีกหลายส่วน
ที่ได้ไปลงพื้นที่เมืองทวาย ประเทศพม่า และเกิด
เป็นความประทับใจจนก่อเกิดเป็นกิจกรรมดีๆ ที่มี
ทั้งนิทรรศการภาพถ่าย ภาพวาด การแสดงดนตรี
การเล่นพื้นบ้านหลายส่วน ฯลฯ

นักแสดงที่ร่ายรำอยู่บนเวทีเป็นสาว ๆ ชาว
ทวายที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เช่น
เดียวกับหนุ่มที่คอยส่งเสียงให้กำลังใจด้านล่างเวที

ขอ มิน อู หนึ่งในทีมงานที่ร่วมจัดงานบอก
ว่า ผู้ร่วมงานทุกคนที่เข้ามาเป็นแรงงานชาว
ทวาย ไม่ใช่พม่า ทวายมีภาษาและวัฒนธรรม
เป็นของตนเอง โดยเมืองทวายประกอบด้วยคน
ทวาย มอญ และกะเหรี่ยง ในงานนี้หลังได้รับการ
ประสานงานจากเสมสิกขาลัย เขาต้องทำหน้าที่
ไปพูดคุยกับพี่น้อง ผองเพื่อนชาวทวายที่มีการ
ติดตลอสื่อสารกันทางเฟซบุ๊กอย่างสม่ำเสมอ และ
ประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าว ซึ่งหลายคนให้
ความสำคัญ และต่างตื่นเต้นกับกิจกรรมครั้งนี้
โดยบรรยากาศความสนุกที่เกิดขึ้นตรงหน้าก็คือ
คำตอบ

“พี่ว่าเขาสนุกไหมละ เขาทั้งร้องทั้งเต้นก็ค
งสนุก พวกเราพูดภาษาไทยได้นะ แต่เวลาเราย
อยู่ด้วยกันเราก็ใช้ภาษาทวายตลอด ไม่ได้ใช้ภาษา
พม่า”

มา มา โฉว นางรำวัย 29 ปี ร่วมพูดคุยหลัง
การแสดงรำพื้นเมืองทวายจบลงว่า เพลงที่ใช้
แสดงเป็นเพลงที่สื่อสารการเกี่ยวพาราสีของหนุ่ม
สาวชาวทวาย ซึ่งก่อนการจัดงานตนใช้เวลาหลัง
เลิกงานฝึกซ้อมรำประมาณ 3 สัปดาห์ ยอมรับ
ว่ากระชั้นชิด แต่รู้สึกยินดีที่ได้มาร่วมงานและ
ถ่ายทอดการแสดงนี้สู่คนไทยเพื่อให้รู้จักทวายใน
แง่ความงดงามของประเพณีพื้นบ้าน

“ตั้งแต่จากบ้านเกิดมาทำงานที่ประเทศไทย
ผ่านมาก็ 10 กว่าปีแล้ว เวลาอยู่ห้องพักหรือที่
ทำงานเขาก็บอกว่าเราเป็นพม่า แต่ไม่ใช่ะคะ
เราเป็นคนทวายแท้ๆ เลย ไม่นึกเลยว่าวันนี้จะ
ได้มารำหมอน้ำให้คนทวาย คนไทยดู เพราะไม่
ได้รำนานแล้ว รู้สึกดีที่คนมาร่วมงานกันเยอะ
คะ เห็นงานอย่างนี้แล้วคิดถึงบ้านนะ ไปเห็นรูป

ปลาข้างนอก รูปผู้หญิงแบกปลาก็คิดถึง แต่ก็กลับบ้านยังไม่ได้ เก็บเงินอีกแป็บนึงคะ” นางรำสาวสะท้อนความรู้สึก

งานหลงรักทวายครั้งนี้ เรียกว่าครบเครื่องจริงๆ มีทั้งแสดงดนตรี รำพื้นเมือง นิทรรศการภาพถ่ายและภาพวาด ศิลปะแสดงสดโดยโครงการศิลปะชุมชน ฯลฯ ที่จัดแสดงอย่างสร้างสรรค์ แต่ในแง่ของสาระความรู้ก็มีเวทีเสวนาหัวข้อ “หลงรักทวาย มนต์เสน่ห์ หลากหลายมิติ” สะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างลงตัวด้วยเจตนารมณ์เดียวกันคือ มุ่งรักษาทวายไว้ให้ยั่งยืนและปราศจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ อาทิ ทำเรื่อน้ำลึก เขตเศรษฐกิจพิเศษ เชื้อเพลิง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ ความรู้รวมทั้งเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนในพื้นที่และคนที่เคยลงพื้นที่ทวาย ทั้งที่เป็นนักวิชาการ ศิลปิน และนักพัฒนาสังคม

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ จากมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ เล่าในเวทีอย่างน่าสนใจว่า ประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ของทวายกับไทย มีมาช้านาน เมื่อสองร้อยปีก่อน เคยมีชุมชนชาวทวายอาศัยอยู่กลางกรุงเทพมหานคร ในเขตยานนาวา ใกล้วัดดอน มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการ

เรียกว่า “บ้านทวาย” ซึ่งเป็นการอพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ซึ่งเจ้าเมืองทวาย ณ ขณะนั้นต้องเข้ามาบรรณาการในกรุงรัตนโกสินทร์ อีกร้อยปีต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวทวายก็ยังคงเป็นขุนนางเป็นข้าราชการในกรมต่อเรือ จากนั้นค่อยๆ ถูกกลืนเข้าระบบราชการไทยหมด

วลัยลักษณ์ระบุเพิ่มว่า เดิมทีชุมชนชาวทวายมี “มัจฉาพระเจ้าทวาย” ได้พาครอบครัวและญาติ บริวารอพยพมากรุงเทพฯพระมหานคร โปรดพระราชทานที่หลวง ตำบลคอกกระบือ ให้เป็นที่อยู่ เมื่อปี 2335 แล้วแต่งตั้งให้พระยาทวาย เป็นหัวหน้าปกครองดูแล ช่วยกันสร้างวัดขึ้นในราวปี พ.ศ.2340 บริเวณเป็นที่ดอน รอบบริเวณเป็นที่ลุ่ม จึงปรากฏนามว่า “วัดดอน” ผู้คนนิยมเรียกกันง่าย ๆ ว่า วัดดอนทวาย ครั้นพอ พ.ศ.2400 สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่

4) ได้ทรงพระกรุณาเปลี่ยนนามวัดที่พระยาทวายสร้างขึ้นว่า วัดบรมสถล แต่ก็ยังนิยมเรียกว่า “วัดดอนทวาย”

สำหรับกรณีสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสนั้น วลัยลักษณ์เพิ่มเติมว่า นโยบายของสังฆมณฑลไทยต้องการให้วัดหนึ่งๆ ให้มีพระเป็นนิกายเดียวกันร่วมอุโบสถสังฆกรรมด้วยกันได้ ไม่ให้วิวาทด้วยเรื่องถือนิกาย พระผู้ต่างนิกายไม่ยอมร่วมอุโบสถสังฆกรรมกับพวกพระเจ้าของถิ่น จัดเป็นอาคันตุกะ จะมีสิทธิ์อาศัยวัดได้เพียง 3 เดือน พระอาจารย์จั่นแจ้งให้พระพม่าให้เข้มาร่วมทำอุโบสถสังฆกรรมแต่ไม่มา จึงถูกขับไล่ และต่อมามีคนไทใหญ่ไปใช้พื้นที่ร่วมกันก็เรียกว่า “วัดดอนกุหลา” ด้วย ส่วนคนพม่าออกไปตั้งสำนักสงฆ์ใหม่สถานที่ปฏิบัติธรรม

ของชาวพม่าที่เรียกว่า “วัดปรก” ทุกวันนี้

“สำหรับบ้านทวายมีโรงเรียนประชาบาลตำบลบ้านทวาย ตั้งอยู่ในบริเวณวัดดอน ต่อมาได้ตั้งโรงเรียนสตรีบ้านทวาย ซึ่งพัฒนามาจากโรงเรียนสตรีวัดสุทธิวาราม และกระทรวงธรรมการได้แยกโรงเรียนสตรีบ้านทวายออกเป็น 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทวาย (โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัยในปัจจุบัน) กับโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พระนครใต้ ในปัจจุบัน) และบ้านทวายแทบไม่เหลือคนเชื้อสายทวายอยู่ในพื้นที่อีกแล้ว เพราะหลังจากมีการตัดถนนเหนือ-ใต้ และทางด่วนถนนเจริญราษฎร์ผ่านเข้ามาในพื้นที่บ้านทวายและตรอกโรงน้ำแข็ง ชาวบ้านส่วนใหญ่สูญเสียที่ดิน ต้องโยกย้ายออกไปหาแหล่งที่อยู่ใหม่ คนที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นลูกหลานคนจีนที่ค้าขายอยู่ในชุมชน และคนจากที่อื่นๆ ซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ตอนหลัง” นักวิชาการจากมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ประวัติศาสตร์อันยาวนาน.

ที่มาสำนักข่าวชายขอบ